

Chipuri și portrete din lumea avocaturii românești

COLEGELE AVOCAT

AVOCAT dr. Iosif Friedmann – Nicolescu
Centrul de Istorie a Avocaturii din I.N.P.P.A.
Prodecan – Baroul București
Membru în Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia
științei și tehnicii – Filiala Argeș a Academiei Române

Odă Avocatului

„*Lumea Avocaturii*” este o lume mirifică, mai bine zis este „*o lume într-o lume*”, un adevărat univers profesional și spiritual, din *PALATELE JUSTIȚIEI* de pe întregul mapamond. *PALATELE* de JUSTIȚIE fiind *TEMPLE* ale DREPTĂȚII și ale ADEVĂRULUI.

Dreptul a fascinat din cele mai vechi timpuri, iar mulți dintre cei care au trecut pe la Facultatea de Drept, au devenit personalități ale culturii și civilizației societății omenești care au concurat la edificarea societății umane.

Pretutindeni în lume, Avocații sunt cei care mențin stindardul libertăților și drepturilor omului ca pe o făclie vie, în lupta cu nedreptățile și inechitățile sociale. În lupta continuă a Avocatului cu nedreptățile sociale, acesta apără OMUL și promovează progresul social.

În *SĂLI* cu *PAȘI PIERDUȚI*, conștienți de rolul și locul lor în societate, Avocații își pun energiile creatoare în slujba progresului social, al afirmării Adevărului, Dreptății și Justiției în fiecare dosar pe care îl instrumentează.

Istoria profesiei de Avocat, este istoria unui univers fantastic și a unei lumi minunate, fiindcă cine nu a trecut pe la Tribunal, într-adevăr a trăit degeaba.

Palatul de Justiție este o lume în miniatură, este adevărata viață a societății umane.

Reflectarea vieții sociale, culturale, economice și politice, se vede cel mai bine în hotărârile judecătorești pronunțate de instituția magistraturii, care sunt oglinda legislației și a sistemului constituțional, totodată oglinda culturii unui popor.

În încercarea de a constitui o *galerie de portrete – chipuri și imagini – bronzurile profesiei*, în care voi creiona biografiile Avocaților care au intrat în legenda profesiei și a contemporanilor, prin contribuțiile lor la evoluția culturii juridice și a civilizației din România și totodată dintre cei menționați au excelat în alte domenii ale vieții publice, în special în cultură și artă, dar și ca personalități ale societății umane.

Bronzurile profesiei, fiind una din sintagmele folosite de mult regretatul Maestru al avocaturii românești, Avocatul Constantin VIȘINESCU, o conștiință vie a avocaturii naționale timp de circa 65 de ani.

Desigur, nu toți avocații pe care îi vom aminti în cele ce succed au avut un rol în dezvoltarea profesiei, dar într-un anumit moment aceștia au fost membri ai Baroului.

În multe din localitățile din România, avocații și-au legat numele de istoria comunității, devenind simboluri ale culturii și civilizației, oamenii Cetății.

Avocații sunt totodată oamenii din Cetate, cu plusuri și minusuri, ca oameni de cultură și de acțiune, în particular ca politicieni, în diverse partide ca orientare, acoperind întregul spectru politic, dar și ca oameni cu preocupări în universul lumii contemporane lor.

Avocații au fost și sunt avangarda unei națiuni moderne.

Eu voi scrie întotdeauna cu majuscule AVOCAT, așa cum scriu OM.

O societate fără Avocați, care sunt și oameni de spirit, oameni de cultură este deopotrivă o Sahară și o Siberie la un loc, o pustietate.

Țara fără Avocați este un deșert înghețat, unde noaptea nedreptăților și a abuzurilor bântuie și unde se stinge pentru totdeauna viața prin moartea libertăților. Acolo unde viața Omului încetează să mai existe ca valoare supremă a societății, este locul în care lipsesc Avocații.

Atunci când pledoaria Avocatului nu este ascultată, flacăra demnității umane pălește și nedreptățile ajung să domine în societate. Pledoaria Avocatului este chintesența adevărului social și este menită să mențină viața unei societăți.

Indiferent de culoarea dictaturilor, s-a încercat subordonarea Avocaților pentru a da impresia că libertățile sunt respectate, însă abuzurile au continuat generând o falsă „justiție”.

Drepturile Fundamentale ale Omului s-au născut din strădania Avocaților în lupta lor zilnică pentru *Dreptate, Adevăr și Justiție*.

Avocatura din perimetrul DacoRomânesc nu a format obiect de studiu și nici de cercetare științifică într-un cadru instituționalizat unitar, însă preocupările Avocaților pentru istoria profesiei lor se regăsesc în multe eseuri, în revistele profesionale, în numeroase lucrări originale, iar astăzi și pe site-urile Barourilor și ale instituțiilor internaționale ale Avocaților.

În cele ce succed, creionăm aspecte mai puțin cunoscute din biografiile unor Avocați care în diverse perioade istorice au fost recunoscuți pentru rolul jucat în societate și în profesie, cât și crâmpie din deceniile de avocatură, în care personal am fost mereu prezent în Sălile cu pași pierduți din Palatele de Justiție ale României.

Cele ce succed, sunt deopotrivă mărturia mea – după peste patru decenii de exercitare a profesiei de Avocat – și relatarea celor auzite de mine din povestirile marilor Maestri ai profesiei, dar și date pe care le-am găsit în lucrări și documente de arhivă.

Fascinația Dreptului este un domeniu minunat și mult prea puțin explorat din perspectiva uneia dintre cele mai frumoase profesii din lume anume: Avocatura.

Istoria dreptului românesc și evoluția sistemelor constituționale consemnează aportul la dezvoltarea societății, a unor persoane și al unor personalități care întâmplător sau nu, au fost (și) Avocați.

Vocația profesiei de AVOCAT este una de ARISTOCRAT și totodată de BOEM.

Profesia de Avocat este un poem; un poem al vieții sociale, pe fondul unei solide pregătiri profesional – științifice și al unei etici colegiale inconfundabile, a unei confraternități specifice acestei profesii unice, prin educație și mentalitate.

Avocatului este primul intelectual din cetate.

Mentalitatea acestei profesii este de origine divină, fiindcă Avocatul este mereu alături de Om. De Omul care se află într-o competiție cu Justiția, în slujba Adevărului și a Justiției.

Omul este ființa care este asemenea creatorului, fiind după chipul și asemănarea acestuia, iar Avocatul apără ființa umană care este o creație a divinității.

Poezia profesiei este una inconfundabilă, dar de un realism rece și poate de multe ori filosofia socială percepută de Avocat este crudul adevăr al lumii în care acesta trăiește.

Această vocație profesională înăscută, este incompatibilă cu ideile de egalitarism social în profesie sau cu conceptul de sindicat profesional, deoarece individualitatea personalității Avocatului și egocentrismul său (în sensul bun al noțiunii), sunt cele ce dau înaltă CLASĂ personalității inconfundabile și irepetabile a fiecărui Avocat, în fiecare epocă istorică.

Avocatul de carieră este primul intelectual din Cetate, el este totodată omul de aleasă cultură. În mentalitate, el este deopotrivă conservator, dar în același timp în avangarda societății, fiind conștiința vie a societății în care trăiește.

Cei proveniți în Avocatură din alte profesii, nejuridice, au viziuni și mentalități diferite asupra Adevărului, Dreptății și Justiției, decât Avocatul de carieră.

Desigur, astăzi Avocatura din perspectiva crizei mondiale de capital, cunoaște și unele scăderi, care afectează de multe ori și substanța profesiei.

AVOCATII

Voi începe periplul nostru cu una dintre cele mai interesante și complexe personalități ale avocaturii din România, cu un loc bine definit în istoria profesiei de Avocat și a evoluției spiritului profesiei.

ELLA NEGRUZZI

Personalitate emblematică a avocaturii naționale, considerată a fi prima femeie AVOCAT pledant din România [născută în Județul Iași (în satul Hermeziu) la 11 Septembrie 1876, s-a stins din viață la 19 Decembrie 1949].

A fost obligată să lupte din greu cu o societate tributară unei gândiri învechite, în care femeia nu avea nici un drept în spațiul public, atunci când profesia de Avocat era rezervată numai bărbaților, dar aceasta până la ELLA NEGRUZZI.

S-a impus în viața publică românească prin succesul reputat împotriva sistemului și a rămas în istoria profesiei ca fiind prima femeie Avocat pledant din ROMÂNIA, un simbol al profesiei sale pentru colegii avocații de astăzi.

Educația și formarea sa intelectuală au fost desăvârșite în cadrul Facultății de Drept din Iași, al unui oraș cu o spiritualitate cosmopolită inconfundabilă, o importantă capitală a culturii naționale.

În anul 1914 a solicitat înscrierea în Baroul Iași, cerere care i-a fost respinsă, cu motivarea, că femeile nu au drept de vot în societate în raport de dispozițiile Codului Civil, iar Avocații trebuiau să voteze în raport de legea de organizare a profesiei de Avocat.

ELLA NEGRUZZI nu a dezarmat.

Era o bună cunoscătoare a sistemului juridic și al celui judiciar din România. Astfel că, s-a judecat mai mulți ani cu structurile profesiei, iar la capătul luptei, s-a înscris în Baroul Covurlui (reședința Județului Covurlui era orașul Galați), iar din 1919 a fost înscrisă ca Avocat în Baroul București.

Lupta dusă de ELLA NEGRUZZI nu a vizat direct structurile profesiei, Baroul, ci mentalitatea începutului de veac XX, când femeile nu erau încă egale în drepturi cu bărbații. Codul Civil din vremea ei consacra inegalitatea femeii în raport cu bărbatul în materia drepturilor civile.

În „*Almanahul MARIANA*” din 1946 apărut la București (Pagina 98), am găsit o informație neconfirmată din alte surse, anume ca an de debut în profesia de Avocat a ELLEI NEGRUZZI, fiind anul 1923.

ELLA NEGRUZZI era prezentată în „*Almanahul MARIANA*” într-un articol intitulat semnificativ „*Românce care au îndrăzni!*” scris de Alice Gabrielescu (prozatoare și traducătoare, născută în 1899 la Bârlad), articol ilustrat cu o fotografie a celebrei Avocate (*unica publicată în presă, din cercetările noastre*), pledând la bară în Palatul

de Justiție din București, captivând atenția colegilor din Baroul București și deopotrivă atenția magistraților (se pare) de la Curtea de Casație și Justiție.

ELLA NEGRUZZI a militat pentru egalitatea de șanse a femeilor într-o Românie conservatoare, a înființat în calitate de Președinte – fondator, Asociația *“Emanciparea femeii”*, având drept scop declarat:

“emanciparea femeii în perspectiva participării acestora în toate domeniile vieții sociale și ocuparea de funcții în raport cu pregătirea și capacitatea fiecăreia, nu pe criterii discriminatorii.”

Asociația s-a preocupat și de emanciparea femeilor din mediul sătesc, unde erau cele mai multe femei, inițiind cămine culturale pentru educarea femeilor. Mediul rural, era la acel moment un tezaur al energiilor feminine, care au contribuit la păstrarea tradițiilor etosului național, la transmiterea elementelor de etică familială.

A înființat asociația *“Frontul feminin”* (1936), organizând numeroase întruniri și conferințe menite să contribuie la antrenarea femeilor în acțiunile de luptă pentru apărarea drepturilor politice, economice, sociale și culturale, într-o lume a bărbaților.

Considerându-se un om al timpului său, s-a înscris în organizația militantă *“Grupul Avocaților democrați”*, asociație înființată în 1935, grupare cu vederi democratice, de centru stânga, ca o reacție la politica de extremă dreaptă.

Ziarele timpului au consemnat în multe din marile procese ale militanților socialiști printre Avocați și pe ELLA NEGRUZZI, prezentă alături de alți Avocați de renume ai vremii.

La alegerile parlamentare din anii '30 a candidat pe listele Partidului Național Țărănist.

A fost o Avocată care s-a afirmat în profesie și în societate, ca militantă pentru drepturile și libertățile clienților ei.

Aceasta este una dintre cele mai mediatizate personalități feminine ale profesiei de Avocat, la începuturile avocaturii moderne din perimetrul DacoRomânesc, însă există nenumărate biografii feminine care sunt tot atâtea repere ale acestei profesii și care au realizări profesionale de excepție, întrecându-i de multe ori pe colegii bărbați.

ELLA NEGRUZZI a rămas în conștiința contemporanilor săi ca o colegă desăvârșită, moral și profesional, un reper al vremurilor în care a trăit.

O altă colegă care a fost înscrisă în Barou ca Avocat, încă din 1891 (după unele surse documentare), a fost

SARMIZA BILCESU (căsătorită) ALIMĂNIȘTEANU

SARMIZA BILCESCU (născută în 1867, a trăit până în 1935) este cea care a spulberat la Paris un mit, cel al bărbaților studenți la Facultatea de Drept.

Acest mit era unul planetar la acel moment, fiindcă numai bărbații aveau după tradiție, îngăduința de a studia la universități.

SARMIZA BILCESCU este prima studentă din lume la o Facultate de Drept, totodată este prima femeie licențiată în Drept.

Deține în palmares și mențiunea că este prima femeie din lume, care a obținut titlul academic de Doctor în Drept, la Paris în 1890, cu teza: "*Condiția legală a mamei în dreptul roman și dreptul francez*", tema tezei fiind simbolică și totodată semnificativă în raport de drepturile femeii de la acel moment.

La înscrierea la Facultatea de Drept din Paris a existat un argument de logică afirmat de Sarmiza Bilcescu, care a răsturnat vechile cutume ale Universității dominate de bărbați:

"Într-o țară în care chiar și pe ușile închisorilor stă scris: Libertate, Egalitate, Fraternitate, nu puteți împiedica o femeie să se instruiască, doar pentru că este femeie".

Această primă pledoarie a Sarmizei Bilcescu, a remodelat lumea universitară mondială din temelie.

S-a înscris în Baroul bucureștean (care se numea Baroul Ilfov) în 1891, dar nu a profesat niciodată ca și Avocat la bară în accepțiunea noastră de astăzi, dând numai consultații juridice. Această informație istorică o avem din lucrarea "MUSEUM – studii și comunicări" "Muzeul Viticulturii și Pomiculturii – Golești, 1993 – 2005, volumul V (Editura Pământul Golești – Argeș, 2006, pag. 481 – 487)".

Încă o premieră națională absolută: a fost prima femeie Avocat de consultanță, din România (și după informațiile noastre, prima din lume).

Amintim că SARMISEGETUZA (prin comprimare Sarmiza, iar în familie Miza) BILCESCU ALIMĂNIȘTEANU este prima femeie din Regatul România care a făcut parte dintr-un Consiliu de administrație, anume, la Societatea Anonimă "*CARTEA ROMÂNEASCĂ*", una dintre cele mai prestigioase edituri naționale din perioada interbelică a secolului trecut.

A fost Președinta Federației Femeilor Universitare din România, iar la alegerile din anii '30 a candidat pe listele Partidului Național Liberal.

Beneficiind de aprecierea mediilor intelectuale și totodată ale aristocrației naționale, a predat lecții de limba română viitoarei Regine Maria a României.

Între Avocata Sarmiza Bilcescu Alimănișteanu și Regina Maria a României (Regina Maria a României născută la 29 octombrie 1875, Eastwell Park, Ashford, Kent, Anglia – decedată la 18 Iulie 1938, Castelul Pelișor – Sinaia, Regatul României) s-a născut o prietenie sinceră și statornică. Regina vizitând-o pe Avocată la Românești – Câpulung Muscel, în 1935 când aceasta era grav bolnavă.

Prima femeie Avocat din teritoriul românesc numit Basarabia (teritoriu răpit în urmă cu peste 200 de ani, în 1812 de către Rusia țaristă), este

EUGENIA CRUȘEVAN

Din puținele date pe care le-am avut la îndemână, se poate configura o foarte scurtă notă biografică.

EUGENIA CRUȘEVAN era descendenta unei familii cu rădăcini nobiliare (născută în orașul Fălești, județul Bălți în 1889), fiica notarului Epaminond Crușevan. Este absolventă a liceului din Chișinău, iar în 1918 a absolvit Facultatea de Drept a Universității din Moscova.

Este înscrisă în Baroul din Chișinău începând cu 17 Octombrie 1919 (conform periodicului *Cuvântul dreptății*, un ziar zonal). La cedarea Basarabiei în 1940 se refugiază în teritoriul liber al Regatului România, nedorind să rămână sub cizma sovietică invadatoare. Va practica avocatura în Buzău, ulterior se mută la Timișoara, unde va rămâne tot restul vieții (decesul survine la 11 Martie 1976).

Are și activitate socială, dedicată mișcării feministe, fiind Secretar al *Societății Femeile Române*, din România Mare, asociație constituită în vederea sprijinirii emancipării femeilor pentru obținerea de drepturi politice și sociale.

Destinul promițător al acestei colege a fost distrus ca atâtea alte destine, de vicisitudinile geo-politice și de expansiunea ilegală a *imperiului sovietic, continuator al politicii imperiului țarist*, de anexare prin forță a unor teritorii care nu au aparținut niciodată slavilor, în care au schimbat artificial ponderea populației pentru a crea o falsă majoritate.

Venirea Eugeniei Crușevan în teritoriul liber românesc, va conferi un plus de culoare multiculturalității avocaturii din Buzău și din Timișoara, în cadrul culturii juridice a spațiului DacoRomânesc.

Din 1994, un an al deschiderii în Republica Moldova, în zona centrală a Chișinăului există o stradă care poartă numele primei femei Avocat din acest străvechi perimetru DacoRomânesc.

De foarte curând, mass-media din Banat, a relatat un eveniment de primă mărime din viața Baroului Timiș despre Avocata

RELLA FELLER

născută la Cernăuți în 1914, a fost serbată la împlinirea frumoasei vârste de 100 de ani (a decedat la începutul anului 2016 la venerabila vârstă de 102 ani).

Era absolventa a facultăților de Drept și de Filologie din Cernăuți, iar după stagiatură, în 1945 s-a refugiat la Timișoara. A activat în Baroul Timiș – Torontal din 24 noiembrie 1945, ulterior în cadrul Colegiului de Avocați Timiș, pensionându-se în anul 1975 după 30 de ani de activitate fructuoasă în profesia de Avocat.

Rodica Ojog – Brașoveanu

Cea care a fost numită „*Agatha Christie a României*” a fost Avocat în Baroul București aproape un deceniu. Celebră scriitoare de romane polițiste, cea care a îmbogățit literatura românească, era fiica Avocatului Victor Ojog din Baroul bucureștean.

Rodica Ojog-Brașoveanu (născută la 28 August 1939 în București, decedată la 2 Septembrie 2002) a publicat 35 de romane, în majoritate polițiste, dar și câteva istorice și unul științifico-fantastic, a fost autoare a unor scenarii de film pentru televiziunea română.

A fost căsătorită cu talentatul actor al Teatrului Național din București, Cosma Brașoveanu (născut la 24 Noiembrie 1935, în Gura Humorului, județul Suceava, decedat la 20 August 1981, în București), din „Generația de Aur” a teatrului românesc.

* * * * *

Cu un alt prilej vom continua cu cele mai interesante biografii ale colegilor noștri, care au marcat pozitiv istoria profesiei noastre.